

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.

Ministerul Educației

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programă școlară aprobată prin OM Nr. 5003 / 02.12.2014.

116.111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

EDUCAȚIE CIVICĂ

clasa a III-a

Adriana Dumitru
Mariana Pop

 Booklet

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin Ordinul de Ministru nr. 4200 / 07.07.2021.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar _____.

Inspectoratul Școlar _____

Școala/Colegiul/Liceul _____

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
1.				la primire	la predare
2.					
3.					
4.					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

• Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

• Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMITRU, ADRIANA

Educație civică : clasa a III-a /

Adriana Dumitru, Mariana Pop. - București : Booklet, 2021

ISBN 978-606-590-923-6

I. Pop, Mariana

37

Referenți științifici: Prof. conf. dr. Camelia Puzdriac, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației,

Universitatea din Iași

Prof. grad didactic I Mirela Ilie, Școala Gimnazială „Mihai Eminescu”, București

Redactor: Alina Stancu

Design interior și copertă: Andreea Chele

Ilustrații: Raluca Guraliuc

Tehnoredactare: Mihaela Cotîrnea

Video: Quartz Film

Digital: MyKoolio

Credite foto: Adobe Stock, Shutterstock

Voci/ interpretare: Ramona Hilohe

Editura Booklet

Pentru comenzi:

tel: 021 430.3095

e-mail: comenzi@booklet.ro

Comenzi online:

www.booklet.ro

© Editura Booklet

Toate drepturile asupra lucrării aparțin editurii.

UNITATEA 1 – Noțiunea de persoană	7	UNITATEA 4 – Raporturile noastre cu lucrurile	57
1. Ce înseamnă să fim persoane?	8	1. Ce sunt lucrurile?	58
2. Eu ca persoană	11	2. Noi și lucrurile de care avem nevoie	61
3. Noi ca persoane. Asemănări și deosebiri între persoane	14	3. Sunt un copil responsabil!	64
Recapitulare	17	Recapitulare	67
Evaluare	18	Evaluare	68
UNITATEA 2 – Trăsături morale ale persoanei	19	UNITATEA 5 – Raporturile noastre cu animalele și plantele	69
1. Despre sinceritate și adevăr	20	1. O lume vie!	70
2. Bunătatea nu costă nimic!	23	2. O zi în lumea plantelor și animalelor	73
3. O călătorie în lumea respectului	26	3. Să protejăm natura – frumosul din jurul nostru!	76
4. Încrederea, calitatea prietenului adevărat	29	4. Proiect – Jurnalul iubitorilor de plante și animale	79
5. O poveste despre modestie	32	Recapitulare	80
6. Cartea curajului	35	Evaluare	81
7. Proiect – Cartea trăsăturilor morale	38	RECAPITULARE FINALĂ	82
Recapitulare	39	EVALUARE FINALĂ	84
Evaluare	40	MIC DICȚIONAR	86
UNITATEA 3 – Raporturile noastre cu ceilalți oameni	41	ANEXA 1 – Autoevaluarea portofoliului	87
1. Eu și familia mea. Relații cu membrii familiei mele	42	ANEXA 2 – Observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor	88
2. La joacă împreună cu prietenii – reguli de comportare	45		
3. La școală. Eu și colegii mei	48		
4. Ce este un grup? Regulile grupurilor	51		
5. Proiect – Împreună construim o comunitate!	54		
Recapitulare	55		
Evaluare	56		

Competențe generale și specifice. Educație civică – clasa a III-a

1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană

- 1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are orice om
- 1.2. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei
- 1.3. Explorarea grupurilor mici și a regulilor grupului

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

- 2.1. Recunoașterea unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele
- 2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele
- 2.3. Explorarea unor relații existente între oameni în cadrul grupului

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

- 3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru
- 3.2. Participarea la acțiuni în grupuri mici, prin asumarea de drepturi și îndatoriri
- *3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale

Ghid de utilizare a manualului digital

Manualul digital reproduce întregul conținut din versiunea tipărită, oferind elevilor posibilitatea de a interacționa cu diverse elemente de conținut. Astfel, aceștia vor putea viziona animații sau filme, rezolva exerciții interactive și naviga prin manual.

1. AMII static:

- imagini; informații și activități suplimentare.

2. AMII animat:

- videoclipuri cu informații și activități suplimentare, curiozități.

3. AMII interactiv:

- exerciții de alegere multiplă, de tip adevărat sau fals, de asociere, de completare.

The screenshot shows a page from a digital manual with various interactive elements. Arrows from the text boxes on the left point to these elements: a camera icon points to a photo of a person; a play button icon points to a video player; a hand icon points to a multiple-choice question. The page content includes text, images, and a table.

Cum se folosește manualul digital?

1. Meniul superior

- Mărire/micșorare** – se mărește sau se micșorează fereastra, pentru o vizualizare adecvată a elementelor de interes.
- Căutare** – pot fi efectuate căutări în manualul digital după cuvinte-cheie.
- Cuprins** – deschide cuprinsul manualului digital.
- Înapoi la prima pagină** – se revine la prima pagină a manualului digital.
- Pagina anterioară** – se accesează pagina anterioară paginii curente.
- Pagina următoare** – se accesează pagina următoare paginii curente.
- Salt la ultima pagină** – se accesează ultima pagină a manualului digital.
- Adnotări** – deschide o galerie de instrumente, cu funcții diferite, ce permit operații în timp real: sublinieri, adnotări, încercuiri, demarcări, mascări, evidențieri etc.
- Indicații** – se accesează ecranul cu indicații.

2. Ajutor în utilizarea AMII interactiv:

Deschide interacțiunea dând click cu mouse-ul pe exercițiu. Pentru exercițiile de completare, utilizează mouse-ul pentru a poziționa cursorul pe spațiul în care dorești să completezi. Pentru exercițiile de alegere, urmărește cerința, apoi utilizează mouse-ul pentru alegerea variantei de răspuns, prin apăsare pe varianta pe care o consideri corectă. Apasă butonul **Verifică** pentru a vedea dacă ai ales corect. Pentru ambele tipuri de exerciții, apare pentru răspunsul corect și pentru răspunsul greșit. Pentru a relua rezolvarea exercițiului, apasă butonul **Reia/ Reîncearcă**. Poți vedea răspunsurile corecte și apăsând butonul **Arată/ Afișează soluția**.

3. Ajutor în utilizarea AMII animat:

Apasă pe butonul pentru a deschide aplicația. Butonul **Play** este localizat pe bara de jos a ferestrei, alături de **Volum** și opțiunea de afișare completă pe ecran. Pentru a opri temporar aplicația, apasă butonul de pauză, de pe bara de jos a ferestrei. Pentru a ieși din aplicație, apasă pe butonul din colțul din dreapta sus al ferestrei.

4. Ajutor în utilizarea AMII static:

Apasă pe butonul Imaginea se va deschide mărită. Apasă pe butonul din colțul din dreapta sus, pentru a închide aplicația.

Noțiunea de persoană

Ce înseamnă să fim persoane? • Persoana mea • Persoana lui/ ei

1. CITIM! / OBSERVĂM!

Text-suport sau imagini pentru descoperirea noțiunii noi

2. GĂNDIM – LUCRĂM ÎN PERECHE – COMUNICĂM (GLC)

Evocarea experienței anterioare și facilitarea comunicării în pereche și în grup

6. JOC DE ROL

Activități de angajare imaginativă în situații de viață, de exersare de roluri sociale

7. PORTOFOLIUL MEU

Activități de aprofundare, individuale sau în grup

Unitatea 1
1. Ce înseamnă să fim persoane?

TEXT
Fiecare dintre noi este o persoană. Înseamnă să ai un nume, să ai un corp, să ai gânduri și să ai emoții. Înseamnă să ai o viață și să ai un rol în viața celorlalți. Înseamnă să ai o identitate și să ai o voce. Înseamnă să ai o inimă și să ai un suflet. Înseamnă să ai o viață și să ai un rol în viața celorlalți. Înseamnă să ai o identitate și să ai o voce. Înseamnă să ai o inimă și să ai un suflet.

IMAGINI
Fotografii ale unor persoane din diferite țări și culturi.

3. DESCOPERIM!
Întrebări care sprijină secțiunea CITIM! / OBSERVĂM!

4. REȚINEM!
Informații sistematizate și accesibile despre noțiunea nouă

5. EXERSĂM!
Activități și sarcini diversificate, care sprijină învățarea

8. CE AM ÎNVĂȚAT?
Provocări care facilitează autoevaluarea învățării

Unitatea 1
1. Ce înseamnă să fim persoane?

JOC DE ROL
Mă gândesc să joc rolul unei persoane care este diferită de mine. Îmi imaginez că sunt o persoană care are o viață și un rol în viața celorlalți. Îmi imaginez că sunt o persoană care are o identitate și o voce. Îmi imaginez că sunt o persoană care are o inimă și un suflet.

PORTOFOLIUL MEU
Îmi imaginez că sunt o persoană care are o viață și un rol în viața celorlalți. Îmi imaginez că sunt o persoană care are o identitate și o voce. Îmi imaginez că sunt o persoană care are o inimă și un suflet.

Unitatea 1
1. Ce înseamnă să fim persoane?

EVALUARE
Am învățat să înțeleg ce înseamnă să fim persoane. Am învățat să înțeleg că fiecare dintre noi este o persoană și că fiecare dintre noi are o viață și un rol în viața celorlalți. Am învățat să înțeleg că fiecare dintre noi are o identitate și o voce. Am învățat să înțeleg că fiecare dintre noi are o inimă și un suflet.

Evaluare

Recapitulare

RECAPITULARE

1. Ce înseamnă să fim persoane?
2. Cum putem să înțelegem ce înseamnă să fim persoane?
3. De ce este important să înțelegem ce înseamnă să fim persoane?
4. Cum putem să ne ajutăm reciproc să înțelegem ce înseamnă să fim persoane?

CITIM!

Fata babei și fata moșneagului

după Ion Creangă

... Când, pe drum, iaca cuptorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite... Și mănâncă fata la plăcinte, și mănâncă, hăt bine; apoi își mai ia câteva la drum și pornește. Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce și rece cum îi gheața. Și pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine și a pornit înainte.

Și mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat de pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, și dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată, și-a plecat crengile-n jos; și ea a mâncat la pere și și-a luat la drum câte i-au trebuit. De-acolo mergând mai departe, iaca se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voinică și frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni pe care a dat-o fetei, ca mulțumire pentru că a căutat-o la boală. Și de aici, fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său.

Ce este o persoană?

GÂNDIM

Notează pe caiet răspunsul tău la întrebarea de mai sus.

LUCRĂM ÎN PERECHI

Discută cu un coleg răspunsurile la întrebare. Notați elementele comune.

COMUNICĂM

În grupe de 4-6 elevi, discutați elementele comune identificate în perechi. Alegeți un reprezentant care să expună ideile voastre. Discutați rezultatele muncii în echipă.

DESCOPERIM!

1. Care sunt personajele din fragmentul citit?
2. Ce ființe sunt prezentate în fragment?
3. Pentru ce îi mulțumesc fetei fântâna, părul și cățelușa?
4. Cum își comunică fiecare dintre acestea mulțumirea?
5. Dar oamenii cum își comunică mulțumirea?

REȚINEM!

Ființele umane (oamenii), animalele și plantele sunt **corpuri vii** (cu viață). Spre deosebire de **corpurile nevii** (inerte), acestea se nasc, cresc, se reproduc și mor, după o anumită durată de viață.

Dintre **corpurile vii**, numai omul este **persoană**, deoarece gândește, vorbește, muncește, are sentimente și voință. Fiecare persoană este unică.

EXERSĂM!

1. Privește imaginile din dreapta. Selectează-le numai pe acelea care înfățișează persoane (de exemplu, imaginea 1).

2. Citește poezia de mai jos. Realizează un tabel asemănător, apoi notează în prima coloană corpurile vii și în a doua coloană, numai persoanele.

„Albinața gospodină
Care poartă șorț dungat,
Încărcată cu nectar
De pe-o floare a zburat.

— Scumpă, dragă albinață,
Zice floarea, să mai vii,

Să culegi nectarul dulce,
Să faci miere la copii.

Căci copiii cei cuminiți,
Harnici, blânzi și drăgălași
Sunt pentru părinții lor
Niște flori de copilași.”

(Niște flori de copilași,
Emilia Plugaru)

Corpuri vii	Persoane
albinuța	copii
....	....

3. Completează enunțurile cu acțiuni pe care le pot face numai persoanele:

- a. Fiindcă este conștiincioasă, Andreea **învăță** în fiecare zi.
- b. Doamna învățătoare .... elevilor ce sunt persoanele.
- c. Mama .... la Observatorul Astronomic.
- d. Maria și Alexandru .... în fiecare zi cel puțin patru pagini.

1.

2.

3.

4.

5.

CITIM!

Fata babei și fata moșneagului

după Ion Creangă

... Când, pe drum, iaca cuptorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite... Și mănâncă fata la plăcinte, și mănâncă, hăt bine; apoi își mai ia câteva la drum și pornește. Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce și rece cum îi gheața. Și pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine și a pornit înainte.

Și mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat de pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, și dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată, și-a plecat crengile-n jos; și ea a mâncat la pere și și-a luat la drum câte i-au trebuit. De-acolo mergând mai departe, iaca se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voinică și frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni pe care a dat-o fetei, ca mulțumire pentru că a căutat-o la boală. Și de aici, fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său.

Ce este o persoană?

GÂNDIM

Notează pe caiet răspunsul tău la întrebarea de mai sus.

LUCRĂM ÎN PERECHI

Discută cu un coleg răspunsurile la întrebare. Notați elementele comune.

COMUNICĂM

În grupe de 4-6 elevi, discutați elementele comune identificate în perechi. Alegeți un reprezentant care să expună ideile voastre. Discutați rezultatele muncii în echipă.

DESCOPERIM!

1. Care sunt personajele din fragmentul citit?
2. Ce ființe sunt prezentate în fragment?
3. Pentru ce îi mulțumesc fetei fântâna, părul și cățelușa?
4. Cum își comunică fiecare dintre acestea mulțumirea?
5. Dar oamenii cum își comunică mulțumirea?

REȚINEM!

Ființele umane (oamenii), animalele și plantele sunt **corpuri vii** (cu viață). Spre deosebire de **corpurile nevii** (inerte), acestea se nasc, cresc, se reproduc și mor, după o anumită durată de viață.

Dintre **corpurile vii**, numai omul este **persoană**, deoarece gândește, vorbește, muncește, are sentimente și voință. Fiecare persoană este unică.

EXERSĂM!

1. Privește imaginile din dreapta. Selectează-le numai pe acelea care înfățișează persoane (de exemplu, imaginea 1).
2. Citește poezia de mai jos. Realizează un tabel asemănător, apoi notează în prima coloană corpurile vii și în a doua coloană, numai persoanele.

„Albinața gospodină
Care poartă șorț dungat,
Încărcată cu nectar
De pe-o floare a zburat.

— Scumpă, dragă albinața,
Zice floarea, să mai vii,

Să culegi nectarul dulce,
Să faci miere la copii.

Căci copiii cei cuminți,
Harnici, blânzi și drăgălași
Sunt pentru părinții lor
Niște flori de copilași.”

(Niște flori de copilași,
Emilia Plugaru)

Corpuri vii	Persoane
albinața	copii
....	....

3. Completează enunțurile cu acțiuni pe care le pot face numai persoanele:

- a. Fiindcă este conștiincioasă, Andreea **învăță** în fiecare zi.
- b. Doamna învățătoare .... elevilor ce sunt persoanele.
- c. Mama .... la Observatorul Astronomic.
- d. Maria și Alexandru .... în fiecare zi cel puțin patru pagini.

JOC DE ROL

Micii actori talentați! Împreună cu colegul tău de bancă, pune în scenă un mic dialog în care să scoateți în evidență faptul că sunteți persoane. Dialogul va avea la bază caracteristicile unei persoane și deosebirile dintre aceasta și celelalte corpuri vii.

4. Lucrați în grup. Discutați următoarele proverbe:

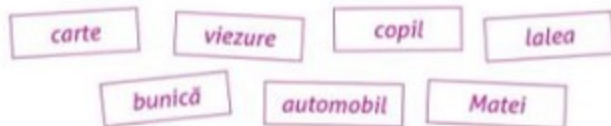
Exemplu: *Pomul se cunoaște după roade, iar omul după fapte.* Ne dăm seama dacă un pom este roditor sau nu după fructele sale. La fel, faptele unui om ne arată cum este el.

- Dacă e bivol, se prinde cu frânghia, dacă e om, se prinde cu vorba.*
- Omul cât trăiește învață.*
- Sunt cinci degete la o mână și tot nu seamănă unul cu altul.*

CE AM ÎNVĂȚAT?

Evaluează ce ai învățat, rezolvând provocările!

A. Descoperă regula și scrie, pe două coloane, cuvintele date:

Coloana 1 cuprinde corpuri vii	Coloana 2 cuprinde corpuri nevi

B. Completează într-o schemă asemănătoare celei de mai jos acțiuni specifice ție, ca persoană:

La sfârșitul acestei lecții mă simt:

OBSERVĂMI!

Bună! Eu sunt Ela!
Mai exact, sunt Izabela Maria Dumitru!

Aceasta sunt tot eu, acum câțiva ani!
Iar aceștia sunt părinții mei!

Iar acesta este
certificatul meu de
naștere!

DESCOPERIM!

- Ce corpuri vii apar în imaginile de mai sus?
- Care dintre acestea sunt persoane? Argumentează.
- Ce fac persoanele din imagini?
- Ce informații primești despre aceste persoane, analizând imaginile?
- În ce imagine găsești cele mai multe informații?

GÂNDIM
LUCRĂM ÎN
PERECHI
COMUNICĂM

Ce este certificatul
de naștere?

ȘTIAI CĂ...

- Un copil este o persoană care are mai puțin de 18 ani.
- Copilul se înregistrează imediat după nașterea sa și are, prin naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit de aceștia.
- Orice copil are dreptul de a-și păstra sau de a-și restabili identitatea, cetățenia și relațiile de familie.
- A fi cetățean înseamnă a fi locuitor al unei țări. Cetățeanul are atât drepturi, cât și îndatoriri.

REȚINEM!

Orice persoană are o **identitate proprie**. Primul act de identitate al unei persoane este **certificatul de naștere**. În certificatul de naștere sunt înscrise numele și prenumele persoanei, codul numeric personal, data nașterii, locul nașterii, sexul, numele și prenumele părinților etc.

La împlinirea vârstei de 14 ani, persoanelor li se eliberează **cartea de identitate**. Codul numeric personal este **unic** pentru fiecare persoană și este format din 13 cifre.

Acele de identitate se păstrează cu mare grijă, deoarece avem nevoie de ele toată viața.

EXERSĂM!

1. Alege dintre termenii de mai jos datele persoanei, înscrise în certificatul de naștere, care îi dau acesteia o **identitate proprie**:

- numele și prenumele persoanei
- jucăriile persoanei
- data nașterii
- banca în care stă la școală
- numele și prenumele părinților
- sexul
- prietenul cel mai bun
- codul numeric personal

2. Scrie și exemplifică drepturile pe care le are copilul, imediat după nașterea sa.

Dreptul	Exemplu
<i>Dreptul la un nume</i>	<i>Numele meu este ....</i>

3. Completează enunțurile:

- Primul act de identitate al unei persoane este ....
- Codul numeric personal este .... pentru fiecare persoană.
- Trei elemente înscrise în certificatul de naștere al unei persoane sunt: ...., ..., ...
- A fi cetățean înseamnă ....

CE AM ÎNVĂȚAT?

Evaluează ce ai învățat, rezolvând provocările!

A. Creează-ți propria carte de identitate:

Numele și prenumele tău	Data nașterii tale	Locul nașterii tale
Numele și prenumele părinților	Vârsta ta	Adresa

B. Scrie patru cuvinte care se referă la identitatea unei persoane:

- _____
- _____
- _____
- _____

La sfârșitul acestei lecții mă simt:

JOC DE ROL

Discută cu un coleg despre elementele care vă asigură identitatea. Porniți, în discuția voastră, de la întrebarea: *Ce ne face speciali?*

Prezentați-vă fiecare, pe scurt. După prezentare, aplaudați fiecare coleg. Sunteți speciali! Sunteți unici!

PORTOFOLIUL MEU

Realizează un colaj de fotografii cu tine și familia ta, în diferite etape ale vieții. Prezintă colajul colegilor de clasă, utilizând datele care alcătuiesc identitatea persoanelor ilustrate în colaj.